

ELENA NEGRU

CLIO

**Politica etnoculturală
în R.A.S.S. Moldovenească**

(1924–1940)

Работа Елены Негру – „Этнокультурная политика в АМССР“ – посвящена задачам и приоритетам советской этнокультурной политики по отношению к молдавскому населению Приднестровья. В ней прослеживается каким образом был создан и введен в обращение „новый“ язык – молдавский, который был объявлен „независимым“ от румынского, а также делается попытка объяснить как был введен румынский алфавит в начале 30-х годов и почему данный алфавит был запрещен снова через 6 лет. Помимо этого, рассматривается создание системы образования и „новой“ молдавской литературы, становление молдавской науки и искусства, проведение „молдованизации“ и „коренизации“ и, наконец, борьба против „молдавского буржуазного национализма“, которая кульминировала репрессиями против интеллектуалов и советских лидеров, обвиняемых в антисоветской деятельности в конце 30-х годов.

Этнокультурная политика в АМССР развивалась в контексте постоянной антирумынской риторики. Советские руководители желали создать молдавский „пролетарский язык“ и молдавскую культуру, отличную от румынских, которые были, с их точки зрения, „буржуазными“, т.е. вражескими. Неожиданный поворот событий случился в 1932 году, когда был введен румынский алфавит и начало поощряться применение литературной формы румынского языка. Это было связано с изменениями, происшедшими в национальной политике КПСС. В 1938 году произошло новое радикальное изменение, утверждающее в более догматической форме, путем репрессий, первоначальные антирумынские тенденции.

SUMMARY

„Ethnocultural policy in Moldavian Autonomous Soviet Socialist Republic (M.A.S.S.R.)“ by Elena Negru is a work about the objectives and priorities of the soviet ethnocultural policy regarding the Moldovan population in Transnistria. It traces the way in which the soviet authorities went to create and implement a „new“ language – Moldavian, which they pretended to be „independent“ from Romanian – and tries to explain how it came that Romanian alphabet was introduced in the early 1930s and forbidden again just after six years.

Also, it examines the establishing of an education system and a „new“ Moldavian literature and press, the emerging of Moldavian science and arts, the „moldovanisation“ or „indigenisation“ policy, and, finally, the fighting against „Moldovan bourgeois nationalism“, which led to repressions against intellectuals and soviet leaders blamed for antisoviet activities at the end of the 1930s.

The ethnocultural policy in M.A.S.S.R. was developing in a context of permanent antiromanian rhetoric. The soviet authorities wanted a Moldovan „proletarian“ language and culture different from Romanian, which, from their point of view, were of a „bourgeois“ character, i.e. of enemies. A sudden turn happened in 1932 when the use of Romanian alphabet and literary language forms were allowed and encouraged. That was due to changes in Kremlin ethnical policy. In 1938, the attitude was changed radically again, just affirming more violently and dogmatically the initial anti-Romanian tendencies.

Introducere	3
-------------------	---

CAPITOLUL I

Regimul bolșevic din R.A.S.S.M. și obiectivele politicii etnoculturale

1.1. Crearea R.A.S.S.M. și stabilirea priorităților etnoculturale	11
1.2. „Noua“ limbă literară „moldovenească“	24
1.3. Introducerea și interzicerea grației latine	34
1.4. „Moldovenizarea“ și „indigenizarea“	47

CAPITOLUL II

Crearea „culturii sovietice moldovenești“

2.1. Învățământul. Alfabetizarea populației	71
2.2. Literatura și presa	83
2.3. Științele umanistice	93
2.4. Artele	98

CAPITOLUL III

Lichidarea elitei politice și a intelectualității în anii 30

3.1. Campania împotriva „naționalismului moldovenesc burghez“	107
3.2. Represiunile politice împotriva activiștilor de partid și a oamenilor de cultură din R.A.S.S.M.	115

Încheiere	129
Documente	137
Резюме	202
Summary	202

1.1. CREAREA R.A.S.S.M. ȘI STABILIREA PRIORITĂȚILOR ETNOCULTURALE

La începutul anului 1924, când erau în plină desfășurare lucrările de pregătire a conferinței româno-sovietice de la Viena, autoritățile bolșevice de la Moscova purced la crearea în teritoriul din stânga Nistrului a republicii sovietice moldovenești. Prin aceasta, U.R.S.S. urmărea să creeze o stare de tensiune și de amenințare permanentă la adresa României. În același timp, prin intermediul republicii moldovenești, guvernul sovietic spera să extindă „revoluția proletară” în România și să rezolve astfel „problema” Basarabiei.

În primele zile ale lui februarie 1924, la indicația liderilor bolșevici de la Kremlin, un grup de inițiativă din rândul comuniștilor emigranți români și basarabeni, în frunte cu G. Kotovski, întocmește „Memoriul despre necesitatea creării Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești”, expedit, la 4 februarie 1924, C.C al P.C.(b) din toată Rusia. Autorii lui, după o trecere în revistă a situației „dezastruoase” din Basarabia, aflată „sub jugul moșierilor și a burgheziei românești”, propuneau crearea unei republici sovietice socialiste moldovenești în stânga Nistrului, unde locuiau, după afirmațiile acestora, „nu mai puțin de 500 000–800 000 de moldoveni”¹.

Pledoariile în favoarea republicii sovietice socialiste moldovenești erau dictate, în primul rând, de considerente de ordin politic. Astfel, în „Memoriu” se sublinia rolul de factor politico-propagandistic al „Republicii Moldovenești” față de Basarabia, România și Balcani².

„Ea ar focaliza atenția și simpatia populației basarabene – se sublinia în „Memoriu” – și ar crea pretexte evidente în pretențiile alipirii la Republica Moldovenească a Basarabiei”³. În același timp, opinau autorii, „unirea

teritoriilor de pe ambele părți ale Nistrului va servi drept breșă strategică a U.R.S.S. față de Balcani (prin Dobrogea) și față de Europa Centrală (prin Bucovina și Galiția)...⁴⁴.

Documentele de arhivă și studiile recente atestă că în conducerea bolșevică de la Moscova și Kiev, în fața căreia a fost pusă nemijlocit chestiunea referitoare la crearea „Republicii Moldovenești“, s-au dus lupte aprige. Prin aceasta și se explică faptul că până la adoptarea unei hotărâri definitive au fost convocate trei ședințe ale C.C. al P.C.(b) din Rusia și patru ședințe ale Biroului C.C. al P.C.(b) din Ucraina⁵.

Deja la 3 martie 1924, comisarul poporului pentru afacerile externe al U.R.S.S. G.V. Cicerin, într-o notiță adresată lui V.M. Molotov, secretar al C.C. al P.C.(b) din toată Rusia, sublinia că „crearea R.S.S.M. este prematură în acel moment, deoarece va provoca expansiunea șovinismului român. Stabilirea unui număr atât de mare de moldoveni, adică de români, pe teritoriul ucrainean ar întări poziția românilor în litigiul cu privire la Basarabia...“⁶.

Aceleași rezerve față de republica moldovenească erau exprimate și de liderii bolșevici din Ucraina, care nu doreau, evident, să complice situația în interiorul republicii lor. De aceea, la 18 aprilie 1924, ședința Biroului C.C. al P.C.(b) din Ucraina a respins ideea creării Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, considerând-o inutilă⁷.

Contradicțiile dintre adepții și oponenții creării republicii sovietice moldovenești s-au dezvoltat și la determinarea numărului moldovenilor din stânga Nistrului. Astfel, conform datelor organelor de partid ucrainene, în regiunile Podolia și Odesa locuiau doar 147,4 mii de moldoveni, pe când comisia specială a lui G. Kotovski, care vizitase recent aceste localități, identificase 283,4 mii moldoveni⁸.

După o perioadă de 6 luni de dezbateri controversate, la 29 iulie 1924, Biroul Politic al C.C. al P.C.(b) din toată Rusia a adoptat hotărârea „Cu privire la crearea R.A.S.S.M.“ în care se menționa:

„A considera necesar, în primul rând din considerente politice, delimitarea populației moldovenești într-o Republică Autonomă specială în componența R.S.S. Ucrainene și a propune Comitetului Central al P.C.(b) din Ucraina să dea directivele respective organelor sovietice ucrainene“⁹.

Cu începere din luna august, demarează etapa realizării ideii despre crearea „Republicii Moldovenești“. La 12 august 1924, Biroul C.C. al P.C.(b) din Ucraina adoptă hotărârea privind crearea la Odesa a unei comisii care să se ocupe de organizarea R.A.S.S.M. Conducerea Ucrainei a manifestat o prudență deosebită în ceea ce privește selectarea membrilor comisiei, încredințând lucrul de organizare a republicii nu celor care au contribuit la elaborarea „Memoriului“, ci unor persoane responsabile de relațiile cu străinătatea din cadrul secției C.C. al P.C.(b) din Ucraina, precum A. Grinștein, G. Starâi, I. Badeev, S. Bubnovski, B. Borisov ș.a., emigranți basarabeni, stabiliți, după 1918, în stânga Nistrului¹⁰.

După prima ședință a Comitetului organizatoric, de la 15 august 1924, în satele moldovenești din stânga Nistrului demarează campania de agitație în vederea creării Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești. Comitetele raionale de partid erau chemate să susțină orice acțiuni propagandistice ale comisiei de organizare. „Dacă s-ar considera numai faptele reale, și nu orice declarații, care nu corespund adevărului, – remarca M. Bruchis, – atunci crearea Republicii Moldovenești nu a apărut în sânul populației moldovenești din raioanele de pe stânga Nistrului, ci la incitația comuniștilor, care au plecat din Basarabia după instaurarea autorității românești. Ei au fost inițiatorii și inspiratorii acestei acțiuni politice, care, pentru acest motiv, s-au adresat în scris către C.C. al P.C.(b) din Rusia, la începutul lui februarie 1924“¹¹.

Deși emigranții comuniști români au fost printre inspiratorii creării republicii moldovenești sau, cel puțin, printre autorii „Memoriului privind necesitatea formării R.S.S.M.“, organele de partid ucrainene, sub al căror control și-a desfășurat activitatea comisia organizatorică, iar mai apoi Comitetul Moldovenesc Regional de Partid, vor face tot posibilul pentru a îngreși accesul la putere al comuniștilor români.

Spre sfârșitul lunii august 1924, Ion Dic (alias Isidor Cantor), fost secretar al grupului de inițiativă, adresează o scrisoare C.C. al P.C.(b) din toată Rusia în care sublinia meritele comuniștilor români în adoptarea deciziei privind crearea Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești, exprimându-și indignarea, în același timp, pentru faptul că au fost înlăturați de la activitatea de organizare a acestei republici. În numele grupului de inițiativă s-a pronunțat împotriva desemnării lui A. Grinștein în fruntea

comitetului de organizare, considerând că „pentru a obține un efect maximal în Basarabia și în România prin actul de proclamare a Republicii Moldovenești” este necesar de „a-l pune în fruntea organului respectiv pe un tovarăș român sau basarabean...”¹²

Pentru a nu permite declanșarea unui conflict între emigranții români și basarabeni, ceea ce ar fi pereclitat planurile de creare a R.A.S.S.M., organele de partid din Ucraina au permis totuși, din considerente tactice, includerea în conducerea de partid a R.A.S.S.M. și a unor reprezentanți ai comuniștilor români. Faptul însă a trezit nemulțumirea fracțiunii româno-fobe din conducerea de partid din stânga Nistrului, în frunte cu I. Badeev, care, într-o corespondență strict secretă din 27 septembrie 1924, adresată secretarului C.C. al P.C.(b) din Ucraina, Kviring, scria următoarele:

„Nouă ne-a fost prezentată de către tov. Korniușin (secretar al comitetului gubernial de partid Odesa – n.a.) lista nominală a cadrelor de conducere din R.A.S.S.M., înaintată de către grupa tovarășilor români și basarabeni din Moscova și trimisă de D-voastră prin tov. Korniușin pentru discutare.

Dat fiind faptul că actuala componență a grupei cadrelor de conducere din R.A.S.S.M. (comitetul revoluționar și biroul de partid) a fost înaintată de către C.C. al P.C.(b) din Ucraina împreună cu comitetul gubernial Odesa, sus-numita listă reprezintă pentru noi ceva cu totul neașteptat și incontestabil se va răsfrânge asupra lucrului nostru. Noi nu intrăm în discutarea listei nominale, dar găsim necesar să ne expunem opinia privitor la principiile de bază ale organizării lucrului în R.A.S.S.M. Noi considerăm că moldovenii reprezintă o ramură a rasei romanice și au dreptul la autodeterminare națională...

Tovarășii români au un alt punct de vedere și anume că moldovenii reprezintă o parte a poporului român...

Drept urmare a acestor opinii diferite între majoritatea comuniștilor basarabeni, atât acei care se află în ilegalitate, precum și acei care recent au sosit în U.R.S.S., și tovarășii români continuu au loc neînțelegeri.

De aici rezultă problema referitoare la organizarea lucrului în R.A.S.S.M. și selectarea cadrelor de conducere ale R.A.S.S.M.

Ținând cont de acestea, considerăm necesar înaintarea în grupul de conducere din R.A.S.S.M. a tovarășilor basarabeni legați de mișcarea revoluționară basarabeană... și care au experiență în lucrul sovietic.

După părerea noastră, existența a două puncte de vedere în grupul cadrelor de conducere din R.A.S.S.M. va paraliza inevitabil întreg lucrul¹³.

În august 1924, A.Grinștein, care era conducătorul ideologic al Comitetului de organizare a R.A.S.S.M., publică în ziarul „Odesskie izvestia” un articol în care fundamentează teoria celor două popoare și două limbi diferite – român și moldovenesc și respectiv română și moldovenească –, plecând de la modelul dezvoltării etnolingvistice a rușilor și ucrainenilor.

În cadrul ședinței comitetului organizatoric („orgtroika”) din 22 august 1924, la care au participat Starâi, Badeev, Grinștein ș.a., a fost dezbătută problema privind obiectivele și prioritățile dezvoltării lingvistice și culturale a moldovenilor din R.A.S.S.M. Aici s-au conturat două opinii. Prima opinie aparținea lui G. Starâi, care considera că limba moldovenilor din stânga Nistrului trebuie să se dezvolte „pe baza grafiei latine și a limbii române”¹⁴. I. Badeev și A. Grinștein, adepții celei de-a doua opinii, porneau de la necesitatea „înfăptuirii campaniei de agitație privind organizarea republicii pentru populația care vorbește într-o limbă amestecată cu cea rusească și căreia îi este teamă de tot ce-i românesc”¹⁵. Ei au cerut ca politica lingvistică din viitoarea R.A.S.S.M. să fie orientată „spre o limbă simplă și înțeleasă, păstrând alfabetul rusesc”¹⁶.

Ședința Comitetului de organizare a R.A.S.S.M. din 22 august 1924 a hotărât ca autorii celor două opinii să prezinte C.C. al P.C.(b) din Ucraina rapoarte în scris, în care să-și argumenteze punctele lor de vedere.

În raportul său, G. Starâi, după o analiză succintă a situației lingvistice printre moldovenii din stânga Nistrului, face o încercare de a motiva necesitatea dezvoltării „limbii moldovenești” pe baza limbii române și a grafiei latine, aducând o serie de argumente de ordin lingvistic și politic.

Expunându-și punctul de vedere, el opina că „limba moldovenească” nu poate fi luată drept bază pentru dezvoltarea limbii și a culturii moldovenilor transnistreni.

„Într-o limbă pur moldovenească, fără utilizarea împrumuturilor din altă limbă, scria G. Starâi, este imposibil să îți chiar cel mai primitiv discurs politic. Mai mult, nu ajung cuvinte nici chiar pentru uzul cotidian“¹⁷.

De aceea, calea cea mai rezonabilă era să se purcedă la împrumuturile din limba română, deoarece „limba moldovenească“ nu poate să se dezvolte pe baza celei ruse, care îi era cu totul străină¹⁸.

Totodată, referindu-se la problema grafiei, el menționa că multe din expresiile „limbii moldovenești“ nu pot fi redată cu ajutorul literelor rusești. „Literale rusești folosite de către noi în locul celor românești, sublinia G. Starâi, se pronunță incorect, pentru că ele nu pot reda sunetele moldovenești“¹⁹.

Adoptarea unui asemenea curs, în opinia aceluiși lider bolșevic, nu contravenea nici perspectivei revoluției în Basarabia. Plecând de la necesitatea exportului de revoluție din U.R.S.S. în Basarabia și România, G. Starâi scria:

„În Basarabia copiii învață în grafia latină, iar copiii de la noi (din R.A.S.S.M. – *n.a.*) vor învăța în cea rusească. În cazul unirii moldovenilor din cele două părți, pe care copiii îi vom învăța? Doar orice învățare din nou este într-o anumită măsură schilodire“²⁰.

De asemenea, G. Starâi s-a pronunțat împotriva ideii de creare a unei noi „limbi moldovenești“, considerând că „inventarea unei limbi constituie o sarcină dezavantajoasă, peste puterile noastre, aceasta fiind o creație a istoriei, economiei etc.“²¹

Exponent al intereselor Ucrainei, dar și al Rusiei bolșevice, I. Badev s-a pronunțat pentru dezvoltarea limbii și scrisului românilor transnistreni pe baza limbii și grafiei ruse. Necunoașterea de către populația românească din stânga Nistrului, în marea ei majoritate rurală și analfabetă, a limbii literare românești a fost exploatată la maximum, vehiculându-se ideea privind necunoașterea de către moldovenii transnistreni a limbii române în general. „Limba moldovenească“ era prezentată de către I. Badev ca o limbă deosebită de limba română. De aceea, în finalul raportului, el cere ca această „problemă arzătoare și în același timp complicată“ să fie examinată cât mai urgent, până la crearea comitetului regional de partid, de către C.C. al P.C.(b) din Ucraina, pentru că ea ar putea cauza neînțelegeri în sânul viitoarei conduceri de partid din R.A.S.S.M.²²

La 19 septembrie 1924, în cadrul ședinței Biroului Politic al C.C. al P.C.(b) din Ucraina, s-au discutat chestiunile referitoare la organizarea R.A.S.S.M., teritoriul și granița, structura viitorului guvern, problema limbii și a grafiei. Punctul 8 al hotărârii sus-numitului Birou prevedea dezvoltarea „limbii literare moldovenești“ pe baza limbii populare a țăranilor din stânga Nistrului. Punctul 9 legifera utilizarea grafiei ruse în R.A.S.S.M.²³

La 12 octombrie 1924, sesiunea a III-a a C.E.C. din Ucraina a adoptat hotărârea „Cu privire la crearea Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești“ în componența Ucrainei²⁴, potrivit căreia hotarul R.A.S.S.M., la vest și sud-vest, trecea pe „granița de stat a U.R.S.S.“²⁵

Aceasta însemna că în componența R.A.S.S.M. era inclusă și Basarabia. Tendințele anexioniste ale U.R.S.S. față de Basarabia vor fi formulate de către N. Scrâpnic, două săptămâni mai târziu de la crearea R.A.S.S.M.

„Considerăm drept frontieră (a R.A.S.S.M. – *n.a.*) – sublinia N. Scrâpnic – nu Nistrul, ci Prutul. Las’ să țină capitaliștii deocamdată în mâinile lor Basarabia. Aceasta este o chestiune de facto, și nu de drept. Dreptul e de partea noastră. Pe harta noastră Basarabia este marcată cu o linie roșie, căci Basarabia trebuie să devină o parte inseparabilă a R.A.S.S.M.“²⁶

În componența R.A.S.S.M. au fost incluse 11 raioane: Ananiev, Balta, Bîrzula, Grigoriopol, Dubăsari, Camenca, Codâma (Kruteansk), Ocna Roșie, Tiraspol, Râbnîța și Slobozia. Populația era de 545 000 de locuitori și nici pe departe nu includea toți românii din raioanele dintre Nistru și Bug. Din punct de vedere etnic, populația era repartizată astfel: 34,3% – români, 50,5% – ucraineni, 5,5% – ruși, 4,8% – evrei, 4,7% – alte naționalități²⁷.

Faptul că în 1925 românii din noua „republică moldovenească“ numărau doar 162 794 (34,8%), iar ucrainenii – 246 346 (53,03%), în timp ce multe sate românești din regiunea Odesa au rămas în componența Ucrainei și, dimpotrivă, raionul Balta, unde ucrainenii alcătuiau 94,5%, românii – 3,6%²⁸, a fost inclus în cadrul R.A.S.S.M., deconspiră grija autorităților pentru dominarea ucrainenilor și asimilarea românilor.

Peste doi ani de la crearea R.A.S.S.M., organele de partid ucrainene au adoptat hotărârea „Cu privire la concretizarea graniței de stat a R.A.S.S.M.“, prin care în componența acesteia au fost incluse încă 12 localități moldovenești²⁹. Pe parcursul anilor 30 au fost operate și alte

modificări în structura administrativ-teritorială a „republicii moldovenești“ din stânga Nistrului; Pe lângă cele 11 raioane existente inițial au mai fost formate încă 3 (Pescianka, Valea Hoțului, Cerneansk). Deși în 1939, în raport cu 1925, numărul românilor a crescut nesemnificativ de la 162 794 la 171 000, ponderea lor în structura populației a scăzut de la 34,8% la 28,5%³⁰, deoarece procesul de asimilare a românilor decurgea, probabil, mult mai rapid.

După 12 octombrie 1924, organele de partid ucrainene vor purcede la formarea organelor de conducere din R.A.S.S.M. Astfel, în cadrul ședinței Biroului organizatoric al C.C. al P.C.(b) din Ucraina din 15 octombrie 1924 este aprobată componența Biroului de Partid din R.A.S.S.M. (care din decembrie 1924 se va numi Comitetul Moldovenesc Regional de Partid al P.C.(b) din Ucraina) în următoarea componență: I. Badeev (secretar), C. Raevici, G. Starâi, A. Stroev, V. Holostenko, I. Krivorukov. Tot atunci a fost aprobată lista nominală a Comitetului Militar Revoluționar în frunte cu G. Starâi, avându-i ca membri pe I. Badeev, A. Stroev, I. Krivorukov, Gh. Buciușcanu, E. Arbore-Ralli, A. Ivanov³¹.

Comuniștii emigranți din România, membri ai grupului de inițiativă pentru crearea R.A.S.S.M., indignați de înlăturarea lor de la organizarea republicii și de orientarea politicii lingvistice și culturale, sesizează forurile superioare de partid de la Moscova și Kiev, precum și cele ale Internaționalei Comuniste, sperând în izbândă.

Pe 8 ianuarie 1925, I. Dic, fost secretar al grupului de inițiativă pentru crearea R.A.S.S.M., adresează membrilor C.C. și Biroului Politic al C.C. al P.C.(b) din Rusia și Ucraina, Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste un memoriu intitulat „Cu privire la construcția culturală în Moldova Sovietică. Contra devierii de rusificare sub drapelul sovietic“³². Autorul memoriului, profund marcat de utopia „revoluției mondiale“, sublinia că „problema construcției culturale în Moldova Sovietică este mai întâi o problemă politică a mișcării revoluționare mondiale... de soluționarea corectă a căreia va depinde consolidarea influenței sovietice în România“ sau „compromiterea ideilor sovietice în masele largi din cealaltă parte a Nistrului și mai departe“³³. Greșelile bolșevicilor pe tărâm cultural erau privite ca eventuale înfrângeri politice și diplomatice peste Nistru³⁴.

Cu argumente istorice convingătoare, I. Dic încearcă să combată teoria celor două popoare diferite, român și moldovean, și să demonstreze că în aspect etnografic moldovenii și românii sunt același popor³⁵.

În numele grupului de inițiativă al comuniștilor veniți din România, I. Dic propunea introducerea scrisului latin, efectuată pe etape. Ziarele și revistele, literatura cu caracter economic și politic urmau să fie inițial tipărite atât cu caractere rusești, cât și latine. Cărțile școlare și cele pentru analfabeți trebuiau să fie editate doar în grafie latină.

Propunerile referitoare la limba națională din R.A.S.S.M. porneau de la necesitatea curățării „limbii moldovenești“ transnistrene de „barbarism“ și asemănării treptate a acesteia cu limba română. „Noi suntem obligați să folosim în stare finită această comoară spirituală (limba română – *n.a.*), menționa I. Dic, moștenitori ai căreia am devenit, tot așa cum tovarășii ucraineni și ruși folosesc respectivele comori naționale...“³⁶

Totodată, I. Dic a respins ideea oponentilor politici care propuneau crearea unei noi culturi moldovenești. „Noi ne întrebăm, sublinia autorul memoriului, despre care cultură nouă poate fi vorba în Moldova Sovietică, unde toți moldovenii plugăresc și își întemeiază modul de gospodărire pe formele primitive ale reproducerii simple?“ Dacă nu dorim pur și simplu să „împroșcăm cu cușmele noastre roșii problema, atunci avem sarcina să realizăm o activitate mai puțin stridentă, însă de o valoare mai mare și mai folositoare sub aspect istoric“³⁷. În acest scop, I. Dic propunea următoarele: „Noi trebuie să luăm cultura românească și să o sovietizăm, să-i imprimăm spirit revoluționar, sovietic și comunist și să o facem astfel convenabilă pentru necesitățile spirituale ale Moldovei Sovietice“³⁸. El propunea să se înfăptuiască „acea muncă nobilă pe care tovarășii ruși și ucraineni au înfăptuit-o cu cultura și literatura lor națională“³⁹.

Prin argumentele prezentate în memoriu, I. Dic spera să determine conducerea bolșevică de la Moscova și Kiev să-și schimbe punctul de vedere, cerând chiar conducerii de partid de la Kiev să reexamineze chestiunea cu privire la căile de dezvoltare culturală a R.A.S.S.M. și să anuleze punctele 8 și 9 din hotărârea Biroului Politic al C.C. al P.C.(b) din Ucraina de la 19 septembrie 1924.